

Вінницький національний технічний університет
Кафедра філософії та гуманітарних наук,
Факультет електроенергетики та електромеханіки

**Філософсько-світоглядні засади сучасної науки й цивілізації
(Обов'язковий)**

III (освітньо-науковий) рівень вищої
Доктор філософії

Освітня програма всі

Спеціальність всі

Викладач: Хома О.І.

Мова викладання: українська

Семестр - 1

Кредитів ЕКТС -3

Лекцій - 32 год.

Практичних – 16 год.

Самостійна робота - 48 год.

Вид контролю: диф. залік

Передумови для вивчення - Дисципліна «Філософсько-світоглядні засади сучасної науки й цивілізації» базується на знаннях, отриманих з таких дисциплін як «Філософія».

Мета викладання дисципліни:

– формування у слухачів знань у галузі філософсько-світоглядних засад сучасної науки й цивілізації;

- ознайомлення студентів з філософсько-світоглядними засадами сучасної науки й цивілізації, з основними поняттями та проблемами цієї галузі, а також з основними стратегіями етичної поведінки вченого;
- вивчення основних філософсько-світоглядних проблем, пов'язаних з наукою сучасної цивілізації;

Компетентності:

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері архітектури, будівництва та будівельної інженерії, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ФК4. Здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

Результати навчання: сформувати та збагатити культуру мислення та світоглядну культуру студента (оперування поняттями і судженнями, визначення суттєвого, розкриття взаємозв'язків і протиріч; застосування розмаїття методологічних підходів до істини і взаємодії зі світом) та її практичне застосування у самостійних роздумах, поглядах, переконаннях;

- сформувати у слухачів уявлення про співвідношення філософсько-світоглядних засад і динаміки сучасної науки й цивілізації;

- розкрити сутність взаємозв'язків основних світоглядних цінностей і їх взаємодії із науковим знанням;

- показати ключові моральні проблеми взаємодії науки та сучасної «цивілізації науки»;

ПРН1. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень (опитувань, спостережень) і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

ПРН3. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з будівельної інженерії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

ПРН5. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні інженерні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми будівельної інженерії з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів.

Тематика

Змістовий модуль 1. Наука як складник розвитку суспільства .

Тема 1. «Проблема вагонетки»: світоглядний компонент в інтерпретації «фактів»

Проблема практичного характеру світоглядних питань. Поняття світогляду. Моральні міркування і технічних прогрес.

Питання смерті і смерті Д. Едмондса. Утилітаризм як «арифметика» людського щастя. "Консеквенціалізм" і "деонтологія".

Проблема "об'єктивної моралі": реальність чи утопія. Генеалогія моралі.

Тема 2. Проблема найвищих цінностей у філософії та науці. Дискусії довкола «наукового світогляду».

Проблема цінностей і цінність як проблема. Критерії цінностей у філософії і науці.

Істина як цінність: філософський і науковий аспекти.

Аксіологія. Поняття цінності та оцінки.

Об'єктивістська і суб'єктивістська концепції цінностей

Наукова картина світу і проблема пріоритетів.

Соціологія науки; її зв'язок з етикою і мораллю.

Тема 3. Взаємозв'язок технологічного і світоглядного розвитку: основні технологічні революції в історії людства і їхні соціальні наслідки.

Техніка і технології в історії людства. Поняття прогресу і науковості; багатоманітність їх трактувань. Наукова модель світорозуміння і наукова картина світу. Аксіологічний аспект технічного розвитку.

Соціологія науки. Парадигмальність наукового знання як феномена соціального виміру. Проблема визначення наукової революції. Структура наукової революції(Т.Кун)

Тема 4. Перспективи штучного інтелекту та можливі загрози статусу людини як рушія історії.

Проблематичність поняття «природа людини». Співвідношення понять штучний і «природний» інтелект.

Сучасні проекти створення штучного інтелекту: проблеми і перспективи. Людина у світі "AI".

Технологічна сингулярність і майбутнє людства.

Змістовий модуль 2. Сучасні наука та технології як генератор світоглядних викликів.

Тема 5. Нейронауки, свідомість, морально-правовий устрій суспільства.

Наука: від ціннісної нейтральності до соціокультурної активності.

Екологія: від конкретної науки до широких соціокультурних застосувань.

Соціальне прогнозування, його проблеми і роль науки у їхньому розв'язанні. Римський клуб, Кіотський протокол, моделі кліматичних змін та їхнє значення

Тема 6. Проблема «наукового» створення цінностей: євгеніка, марксизм, трансгуманізм.

Проблема визначення поняття цінність. Цінності як константа людської історії. Проблема універсальної нормативності. Цінності в релігії, філософії, науці. Еволюція ціннісних систем.

Цінності та релятивізм: софісти, маркіз де Сад, марксизм, ніцшеанство. Сучасні науки і «традиційні цінності».

Природа людини і природа моралі. Розуміння життя і його цінності в системі культури. Перспективи імортальності. Проблема цінностей і моралі в світі науки: євгеніка і трансгуманізм. Соціальне проектування і нова мораль: марксизм.

Тема 7. Аналіз співвідношення наукового розвитку і суспільного устрою в основних футурологічних концепціях сучасності.

Футурологія та ціннісні аспекти сучасної ідентичності. Соціальні ефекти біотехнологій і перспективи людського «Я».

Соціально-політичні системи світу майбутнього: утопія чи антиутопія.

Тема 8. Відповідальність і світоглядна компетентність сучасного вченого

Глобальні проблеми сучасності та роль науки в їхньому розв'язанні.

Відповідальність вченого та відповідальність інженера. Феномен глобального світу.

Соціальне прогнозування, його проблеми і роль науки у їхньому розв'язанні. Римський клуб. Поняття ризику. Ризики нових відкриттів і нових технологій: їхня оцінка та можливості подолання ризиків.

Контроль

Поточний контроль проводиться шляхом написання творчих робіт

або тестів.

Підсумковий контроль знань студентів проводиться шляхом складання диференційованого заліку за темами, що охоплюють весь курс дисципліни.

Диференційований залік може проводитись за допомогою усного опитування та/або тестів.

Оцінювання результатів навчання

Вид роботи	Змістовний модуль		
	1	2	
1. Виконання практичних завдань	35	35	
Всього	35	35	

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів на екзамені

Рівень Компетентності	За нац. шкалою	За шкалою ЕКТС	Критерії оцінювання
IV Високий (творчий) «5»	відмінно	A	23-25 б.: Здобувач має глибокі і системні знання з усього теоретичного курсу, може чітко сформулювати поняття, використовуючи наукову термінологію з дисципліни, вільно володіє понятійним апаратом сучасних теоретичних засад предмета, об'єкта, методичних прийомів та процедур. Вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у процесі розв'язання практичних задач. Володіє умінням проводити елементарну науково-дослідну роботу по вивченню та узагальненню актуальних проблем.
III Достатній (конструктивний) «4»	добре «4+»	B	21-22 б.: Здобувач має ґрунтовні знання, виконує практичні завдання без помилок, але може допустити неточності в формулюванні, незначні понятійні неточності у формулюваннях та класифікації. Знає про понятійний апарат сучасних теоретичних засад предмета, об'єкта, методичних прийомів та процедур які використовуються на підприємствах. Вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у процесі розв'язання практичних задач. Володіє умінням проводити елементарну науково-дослідну роботу по вивченню та узагальненню актуальних проблем.
	добре «4»	C	19-20 б.: Здобувач має ґрунтовні знання, виконує практичні завдання без помилок, але може допустити неточності в формулюванні, незначні понятійні неточності у формулюваннях та класифікації. Частково знає понятійний апарат сучасних теоретичних засад предмета, об'єкта, методичних прийомів та процедур які використовуються на підприємствах. Не повністю вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у процесі розв'язання практичних задач. Володіє умінням проводити елементарну науково-дослідну роботу по вивченню та узагальненню актуальних проблем.

II Середній (репродуктивний) «3»	задовільно «3+»	D	17-18 б.: Здобувач знає основні теми курсу, виконує практичні завдання без помилок, але допускає неточності в формулюванні, понятійні неточності у формулюваннях та класифікації. Частково знає понятійний апарат сучасних теоретичних засад предмета, об'єкта, методичних прийомів та процедур які використовуються на підприємствах. Не повністю вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у процесі аналізу та моделювання ситуацій.
	задовільно «3»	E	15-16 б.: Здобувач знає основні теми курсу, але його знання мають загальний характер, іноді не підкріплені прикладами. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні. Має прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях. Не здатен самостійно розв'язувати практичні задачі.
I Низький «2»	«незадовільно з можливістю повторного складання» «2»	FX	9-14 б.: Здобувач має фрагментарні знання з усього курсу. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал. Мова невизначена, обмежена, розкриття змісту основних процесів та понять відбувається на побутовому рівні. Практичні навички на рівні розпізнавання.
	«незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» «2»	F	0-8 б.: здобувач повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.

Політика курсу

Викладач та всі здобувачі, що вивчають цей курс, зобов'язуються дотримуватись таких положень [Кодексу етики ВНТУ](#), [Положення про академічну доброчесність студентів та науково-педагогічних працівників ВНТУ](#), [Положення про рейтингову систему оцінювання досягнень студентів у ВНТУ](#) та розуміють, що за їх порушення несуть особисту відповідальність.

Базові інформаційні ресурси

1. Баумейстер А. Буття і благо. – Вінниця: Т.П. Барановська, 2014.
2. Владарський А. Бог вже існує // URL: <<http://zbruc.eu/node/58310>>
3. Гейзенберг В. Шаги за горизонт. – М.: Прогресс, 1987. – 368 с. (наука как средство взаимного понимания народов, с. 23-33, О соотношении гуманитарного образования, естествознания и западной культуры, с.34-45, Конец физики? С. 201-207, Естествознание и техника в политических событиях нашего времени. С. 324-327.)
4. Дамасіо А. Таємниця свідомості // URL: <https://www.ted.com/talks/antonio_damasio_the_quest_to_understand_consciousness/transcript?language=uk>
5. Кайку М. Візії: Як наука змінить ХХІ сторіччя. – Львів: Літопис, 2004.
6. Кайку М. Фізика майбутнього. – Львів: Літопис, 2013.
7. Кривенко С. Чи можливі вольові рішення? // URL: <<http://zbruc.eu/node/54197>>
8. Нова форма штучного життя // URL: <<https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/nova-forma-shtuchnogo-zhittya>>
9. Петрушенко В.Л. Філософія. Курс лекцій. – Львів: Новий Світ 2000. – 2007.
10. Ратніков В.С. Основи філософії науки і філософії техніки: навчальний посібник. – Вінниця: ВНТУ, 2012. – 291 с.
11. Ратніков В.С., Макаров З. Ю. Історія та філософія науки. Хрестоматія. – Вінниця: Нова книга, 2009. – 416 с.
12. Сепетий Д. Свідомість як суб'єктивність: таємниця Я. – Запоріжжя, ЗНМУ, 2011.
13. Синиця А. (Ред.). Антологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку. – Львів: Літопис, 2015.
14. Хома О. Мислення: теорії та експерименти // URL: <<http://innovations.com.ua/ua/articles/mark/19760/mislennya-teoriji-ta-eksperimenti>>
15. Худ, Б. Иллюзия «Я», или Игры, в которые играет с нами мозг. – Москва: ЭКСМО, 2015.
16. Чалмерс Д. Аргумент 1: Логічна можливість зомбі (переклад з англійської А. Леонова) // Філософська думка, 2015. – С. 60-67.
17. Чалмерс Д. Лицем до лица з проблемою свідомості // Актуальні проблеми духовності. – Кривий Ріг, 2013. – Вип.14. – С.121-152.
18. Шмідт Е., Коен Дж. Новий цифровий світ: як технології змінюють державу, бізнес і наше життя. – Львів: Літопис, 2015.
19. Штучний інтелект // URL: <<http://osvita.ua/vnz/reports/psychology/10119/>>
20. Chalmers D. The Conscious Mind: In Search of a Fundamental Theory (1996). Oxford: Oxford University Press, 1996.

21.Libet B. Reflections on the Interaction of the Mind and Brain. In: Progress in Neurobiology. – 2006. – № 78. – P. 322–326.

Допоміжна

1. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації / Пер. з нім. – Київ: Лібра, 2001.
2. Клонирование человека // Человек. – 1998. – № 3. – С. 23-24.
3. Моисеев Н.Н. Расставание с простотой. – М.: Аграф, 2000. – 480 с.
4. Ожеван М.А. Людський вимір науки та наукові «виміри» людини. – К.: Либідь, 1992. – 172 с.
5. Freeman A. and Sutherland, J. K. B. (Eds.), The volitional brain: Towards a neuroscience of free will. Imprint Academic, 1999.
6. Mele A. Free Will and Luck. – Oxford: Oxford University Press, 2006.
7. Schultze-Kraft M. Et al. The point of no return in vetoing self-initiated movements // URL: <<http://www.pnas.org/content/113/4/1080.abstract>>